

4. Väljendusvabadus

tehnoloogiaajastul: kaitseala ja kontekst

Väljendusvabaduse legaaldefiniitsioon on sätestatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10. Euroopa Inimõiguste Kohus on kirjeldanud sõnavabadust kui „ühiskonna põhialust ja üht põhilist tingimust demokraatliku ühiskonna edendamiseks ja iga inimese arenguks”.¹ Eesti Vabariigi põhiseaduses on sõnavabadus sätestatud §-s 45: igaühel on õigus vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil. Euroopa inimõiguste konventsiooni artikli 10 kohaselt kätkeb see õigus vabadust oma arvamusel ning vabadust nii levitada kui ka saada teavet ja ideid ilma võimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest.

Väljendusvabaduse kui inimõiguse esemeline kaitseala hõlmab nii teavet, arvamusi kui ka mõtteid ja kohaldub mitte ainult ideedele ja informatsioonile², mida võetakse vastu meelsasti või mida peetakse mitteründavaks või mis jätab ükskõikseks, vaid ka neile ideedele, mis solvavad, šokeerivad ja häirivad riiki või ükskõik millist osa rahvastikust.³ Sellised on pluralismi, tolerantsuse ja avatud mõtlemise nõuded, ilma milleta ei oleks demokraatlikku ühiskonda.⁴

Isikulise kaitseala moodustab nii üksiksiku õigus ja vabadus kui ka juriidilise isiku, sealhulgas meediaorganisatsiooni õigus ja vabadus (nn pressivabadus). Väljendusvabaduse inimõigust iseloomustab tõik, et Euroopa inimõiguste konventsioon ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta seavad lisakriteeriumi „sõltumata riigipiiridest”. Arusaadavalt on see kriteerium õiguslikult keeruline, kuna kehtib riikide suveräänsuse põhimõte ja arusaam, et riigi õiguskorral ei ole mõju väljaspool selle territooriumi. Näiteks Prantsusmaal kehtinud seadus, mis andis Prantsusmaa siseministrile õiguse rakendada üldist ja absoluutset levitamise ja müügikeeldu iga välismaist päritolu dokumendi kohta, oli Euroopa Inimõiguste Kohtu hinnangul otseses vastuolus konventsiooni artikliga 10, mis tunnustab artiklis sätestatud õigusi olenemata riigipiiridest.⁵

Tehnoloogia on loonud väljendusvabaduse kasutamisele uued võimalused, aga ka proovikivid. Euroopa Inimõiguste Kohus on selgitanud, et väljendusvabaduse mõju on tehnoloogia tõttu võimendatud, arvestades seda, kui kergesti, ulatuslikult ja kiiresti teave internetis levib ning kui visalt jääb püsima kord juba avaldatud teave⁶ ning millises ulatuses kontrollivad tehnoloogilisi võimalusi eraõiguslikud isikud. Seetõttu on tehnoloogiat arendavatel ja kasutavatel ettevõtetel nagu riikidelgi kohustus ja vastutus austada, kaitsta, järgida ja teostada inimõigusi.

4.1. Väljendusvabadus, internet ja internetiteenuse osutajad

Internet on oluline vahend inimeste igapäevategevuses (kommunikatsioon, teave, teadmised, äritehingud) ning sellest lähtuvalt tekib õiguspärane ootus, et internetiteenused on kättesaadavad ja taskukohased, turvalised, usaldusväärsed ja püsivad. Internetikasutajal peaks olema internetiühendus, mis on taskukohane ja mittediskrimineeriv.⁷ Arvestades interneti juurdepääsetavust ning võimet talletada ja edastada tohutut hulka teavet, parandab see oluliselt avalikkuse juurdepääsu uudistele, meelelahutusele, kultuurile, teadusele ja aitab üldisemalt kaasa teabe levitamisele.⁸

Inimõigustega seotud küsimused kerkivad üles eelkõige selle tõttu, et potentsiaalne kahju, mida interneti sisu ja selle kaudu toimuv suhtlus võib tekitada inimõiguste ja põhivabaduste teostamisele, eriti õigusele eraelu puutumatusele, on kindlasti suurem kui trükiajakirjandusest või ka audivisuaalsest meediast tulenev oht.⁹ Tehnoloogia on andnud võimaluse õigusvastase sisu enneolematuks ja globaalseks levikuks ning toonud kaasa tõdemuse, et demokraatlikes ühiskondades on vähe tõhusaid lahendusi selle piiramiseks.

Internet toimib üldjuhul eraõiguslike isikute pakutavate teenuste kaudu ja abil. Sellised teenused võivad olla ka sisuteenused (nt ettevõtte veebileht) või vahendusteenused. Vahendajad täidavad interneti ökosüsteemis olulist rolli, olles informatsiooni värav ja inimõiguste võimaldaja. Vahendamine on sellise isiku roll, kes võimaldab kasutajale ühenduse internetiga; sisu talletamise ja indekseerimise; kauplemise, sealhulgas makseteenused; otsiteenused; kaupade turustamise paiga jms. Selliste vahendusteenuste puhul tuleb leida tasakaal vahendajate ja kolmandate isikute huvide ja õiguste vahel.¹⁰ Infoühiskonnas on üles kerkinud kaks küsimust: õigus end väljendada, pääseda teabele ligi ja seda levitada ning küsimus vastutusest.

Vahendaja on üldjuhul eraõiguslik isik. Kui riigi kohta sätestab põhiseadus (§ 45), et tsensuuri ei ole, siis eraõiguslike isikute kohta selline norm puudub. Seega on aastaid arutatud, kas, millal ja mis tingimustel võib eraõiguslik isik sekkuda väljendusvabadusse ja piirata seda, mida levitatakse, arvestades et teise isiku teenus on vajalik väljendusvabaduse teostamiseks. Õigusvastase sisu levik alates vaenu õhutamisest (eesti keeles tihti nimetatud ka *vihakõneks*), üleskutsetest vägivallale ja väärinfost ning lõpetades kaubanduslike petuskeemide ja intellektuaalomandiõiguste rikkumistega on muutunud globaalseks probleemiks, millega võitlemiseks püüavad leida lahendusi seadusandjad üle maailma.[11](#)

Teine küsimusteriing puudutab vastutust kasutaja loodud materjali eest. Juba 1831. aastal vastu võetud Belgia konstitutsioon kajastab euroopalikku väärtust, et „kui autor on teada ja elab Belgias, ei saa kirjastajat, trükikoda ega levitajat vastutusele võtta“[12](#) . Sellest põhimõttest tuleneb ka digiruumis kehtiv üldreegel: internetiteenuse vahendaja ei vastuta kasutajate loodud või üleslaaditud sisu eest. Esmakordselt sätestati see põhimõte internetiteenuse vahendajate kohta 28. mail 2003 Euroopa Nõukogu ministrite komitee 840. ministrite asetäitjate kohtumisel vastu võetud deklaratsioonis kommunikatsioonivabaduse kohta internetis:

„Liikmesriigid peavad tagama, et teenuseosutajaid ei peeta vastutavaks internetis leiduva teabe eest, kui nende tegevus piirneb riigisisese õigusega määratletu kohaselt teabeedastusega või internetile juurdepääsu pakkumisega.

Kui teenuseosutajate tegevusala on laiem ja nad talletavad teistelt isikutelt pärit teavet, võivad liikmesriigid pidada neid kaasvastutajateks, kui nad viivitamata ei kõrvalda teavet või teenuseid või ei tühistata juurdepääsu teabele või teenustele kohe, kui nad riigisisese õigusega määratletu kohaselt saavad teada teabe või teenuste ebaseaduslikkusest või kahju hüvitamise nõude korral tegevuse või teabe ebaseaduslikkusele viitavatest faktidest või asjaoludest.“[13](#)

Deklaratsioonist on see leidnud tee e-kaubanduse direktiivi artiklitesse 12–14[14](#) ning infoühiskonna teenuse seaduse paragrahvidesse 8–10.[15](#)

Endiselt on küsimus selles, et olulisi avalikke hüvesid evivate teenuste pakkujate seas on palju eraõiguslikke isikuid. Internetiteenuse vahendajate rolli ja vastutust käsitlevaid õigusakte ajakohastas Euroopa Nõukogu ministrite komitee aastal 2018, mil võeti vastu soovitus liikmesriikidele internetiteenuse vahendajate rolli ja kohustuste kohta.[16](#)

Eeltooduga seondub põhimõte, et riigid ei tohi kehtestada teenuseosutajatele üldist kohustust jälgida internetis leiduvat teavet, millele nad võimaldavad juurdepääsu või mida nad edastavad või talletavad, ega kohustust otsida ebaseaduslikku tegevust näitavaid fakte ja asjaolusid.[17](#) Euroopa Liidu Kohus on leidnud, et internetiteenuse pakkuja kohta ei tohi teha ettekirjutust, mis kohustaks teenuseosutajat rakendama filtreerimissüsteemi, mis filtreerib kogu tema teenuse raames toimuva elektroonilise side; mida kohaldatakse vahet tegemata kõigile tema klientidele; mis on ennetav; mida rakendatakse ainult tema kulul ja mis ei ole ajaliselt piiratud. Sellise filtreerimissüsteemi eesmärk on blokeerida autoriõigust rikkuvate failide edastamine. Süsteem on võimeline tuvastama teenusepakkuja võrgus selliste failide vahetuse, mis sisaldavad muusika-, kinematograafilisi või audiovisuaalteoseid, mille intellektuaalomandi õigusi ettekirjutuse nõude esitaja väidab omavat.[18](#)

4.2. Väljendusvabadus ja platvormid

Väljendusvabaduse seisukohalt on oluline roll internetiplatvormi teenuse pakkujatest internetiteenuse vahendajatel. Just platvormidele langeb suur roll internetisisu üle otsustamisel, eelkõige „selgelt ebaseadusliku“ sisu üle otsustamisel.

Euroopa Inimõiguste Kohus on välja töötanud põhimõtted selliste vahendajate tarbeks, kelle ülesanne on kolmandate isikute loodud sisu talletamine ja avalikustamine. Internetiteenuse vahendajate puhul on kõikide asjaosaliste õiguste ja huvide tasakaalustamiseks sobiv vahend teatamise ja kõrvaldamise süsteem, millega kaasnevad kiiret reageerimist võimaldavad tõhusad protseduurid.[19](#)

Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt on erandiks eelkõige juhud, kui kolmandate isikute loodud sisu on vaenu õhutav ja vahetult isikute füüsilise puutumatuse vastu suunatud ähvarduste vormis. Sellistel juhtudel võivad teiste isikute ja ühiskonna kui terviku huvid anda riikidele õiguse võtta internetiteenuse vahendajad vastutusele, ilma et tekiks vastuolu konventsiooni artikliga 10.

Uudiseportaali artikli juurde jäetud kommentaaride kohta leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et vastutuse tunnistamine ei riku selliste portaalide väljendusvabadust, juhul kui portaal ei võta meetmeid selgelt õigusvastaste kommentaaride viivitamatuks kõrvaldamiseks, isegi kui väidetav ohver või kolmandad isikud pole neist teavitanud.

[20](#)

Hilisemates lahendites on Euroopa Inimõiguste Kohus leidnud, et kohustus filtreerida või eemaldada teatud tüüpi kasutajate sisu veebiplatvormidelt paneb operaatoritele „ülemäärase ja teostamatu“ koormuse ning võib sundida neid paigaldama

seiresüsteemi, „mis võib kahjustada õigust edastada teavet internetis“. [21](#) Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika võib võtta kokku selliselt, et platvormi vastutuse hindamisel tuleb lähtuda järgmistest kriteeriumidest: 1) kasutaja loodud postituse või kommentaari kontekst ning sisu on üheselt ja selgelt õigusvastane, mitte vaieldavalt ebakohane või väär (nt vaenuõhutus); 2) riigi tasandil on esmalt kaalutud kasutajate endi vastutust; 3) mistahes vastutuse jaotamise korral on vaagitud, et vastutus ei ohusta platvormi alles jäämist; 4) tuleb tuvastada, kas platvorm on kasutusele võtnud piisavalt hoolsusmeetmeid; 5) arvesse tuleb võtta platvormi suurust ja võimekust, sest platvormide kadumine oleks ohuks demokraatialle; 6) kannatanu peaks suutma näidata, et talle tekitati tegelikku ja olulist kahju.

Euroopa Liidu tasandil on juhiseks Euroopa Komisjoni teatis võitlusest ebaseadusliku veebisisuga [22](#) , mis lähtub järgmisest arusaamast:

„[...] platvormidel, mis vahendavad infosisu kättesaadavust enamikule internetikasutajatele, lasub oluline ühiskondlik vastutus: nad peavad kaitsma kasutajaid ja laiemalt kogu ühiskonda ning ei tohi lasta kurjategijatel ja teistel veebis rikkumisi toime panevatel isikutel oma teenuseid ära kasutada. Platvormide loodav avatud digiruum ei tohi muutuda terrorismi, ebaseadusliku vaenuõhutuse, laste väärkohtlemise või inimkaubanduse kasvulavaks ega kohaks, kus ei kehti õigusriigi põhimõtte. On ilmselge, et ebaseadusliku infosisu levik veebis võib õõnestada kodanike usaldust digitaalse keskkonna vastu ja sellega seotud kindlustunnet, kuid ühtlasi võib see ohtu seada ka platvormikeskkondade ja digitaalse ühtse turu majandusliku arengu. Veebiplatvormide keskne koht ühiskonnas tähendab vastutust ja ühe osana sellest peaksid need platvormid otsustavalt tõhustama oma tegevust kirjeldatud probleemi lahendamiseks.“ [23](#)

Euroopa Komisjoni teatise kohaselt nõutakse erasektorilt selgemaid „teavitamise ja meetmete võtmise“ menetlusi. Selle järgi peaksid veebiplatvormid kehtestama lihtsad ja läbipaistvad eeskirjad ebaseaduslikust infosisust teavitamiseks, sealhulgas kiirmenetlused „usaldusväärsete märguandjate“ jaoks. Sisuteenuse pakkuja peaks tuleks teavitada sellistest otsustest ja neil peaks olema võimalus neid vaidlustada, et vältida seadusliku sisu tahtmatut eemaldamist. Teatise järgi on nõutud ka tõhusamad vahendid ja ennetavad tehnoloogiad. See tähendab, et ettevõtted peaksid kehtestama kasutajate jaoks selged teavitussüsteemid. Neil peaksid olema ennetavad vahendid ebaseadusliku sisu tuvastamiseks ja eemaldamiseks, eelkõige terrorismi ja muu sellise sisu puhul, mida ei ole vaja kontekstuaalselt määratleda, et seda ebaseaduslikuks pidada (näiteks materjalid laste seksuaalse kuritarvitamise

kohta või võltsitud kaubad).

Meie hinnangul on selline suundumus üks võimalus ebaseadusliku veebisisuga võitlemiseks, kuid seoses sellega kerkib üles ka olulisi põhiseaduslikke küsimusi. Platvormide tehtavad otsused pole sageli läbipaistvad ja nendega ei kaasne aruandekohustust, mis tekitab ülemäärase sõnavabadusse sekkumise ohu, ning need kätkevad riski kvalifitseeruda õiguskaitsekohustuste üleandmiseks riikidelt eraettevõtetele. Riigi õiguskord, mis nõuab, et digitaalsed vahendajad piiraksid juurdepääsu sisule, mis põhineb ebamäärastel mõistetel, nagu *ekstremism*, *soovimatu sisu* ja *kahjustav sisu*, kohustab vahendajaid jälgima kogu veebipõhist suhtlust, et avastada ebaseaduslikku sisu. Nii rikutakse põhimõtet, et vahendajad ei peaks olema kohustatud tegema üldist järelevalvet, eelkõige just võimaliku nn jahutava mõju tõttu sõnavabadusele²⁴, aga ka seetõttu, et küsitav on, kas platvormid suudavad ise otsustada, kas tegemist on õigusvastase sisuga. Seetõttu jääb platvormide poolt sisu kõrvaldamisel küsimus: kuna vahendid ja meetmed, mille abil tuvastamis- ja eemaldamisotsused tehakse, on eraõiguslike teenuseosutajate otsustada, ning kui nende meetmete suhtes ei kohaldata sisulist ja tõhusat riiklikku järelevalvet, võib see ületada seadusega ja põhiseadusega ette nähtud piire, rikkudes seeläbi õigusriigi põhimõtet.²⁵

Avatud internetti kui väärtust tagavad mitmed rahvusvahelised õigusaktid, näiteks need, mis käsitlevad internetisisu ja sellele juurdepääsu filtreerimist ja blokeerimist.²⁶ Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 10 kohaselt peavad kõik meetmed, mis blokeerivad juurdepääsu sisule filtreerimise või sisu eemaldamise teel, olema seadusega ette nähtud, järgima üht artikli 10 lõikes 2 ette nähtud õiguspärastest eesmärkidest ning olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast arvestades peavad sõnavabaduse piirangud vastama „tungivale sotsiaalsele vajadusele“ ja olema proportsionaalsed taotletavate õiguspäraste eesmärkidega.

Seoses internetisisu blokeerimisega on Euroopa Inimõiguste Kohus leidnud, et internet on ka ligipääsuvahend, mis võimaldab teostada väljendusvabadust. Kohtuasja Ahmet Yildirim vs. Türgi kohaselt oli kaebajal veebisait teenuses Google Sites. Türgi kohtu taotlusel blokeeriti igasugune juurdepääs Google Sites'i teenustele, selleks et blokeerida juurdepääs osale selles talletatavatest õigusvastastest veebisaitidest. Seetõttu ei saanud kaebaja enam juurdepääsu ka oma veebisaidile. Euroopa Inimõiguste Kohus selgitas, et Google Sites on Google'i teenus, mille eesmärk on hõlbustada veebisaitide loomist ja jagamist grupisiseselt,

ning on seega vahend sõnavabaduse kasutamiseks. Niisiis ei ole juurdepääsu piiramine kogu Google Sites'i teenusele proportsionaalne ning inimõigusi austav. Euroopa Inimõiguste Kohus märkis:

„[...] eelnevatele piirangutele omased ohud on sellised, et need nõuavad kohtult kõige hoolikamat kontrolli, [...] sest uudised on kiiresti riknev kaup ja selle avaldamise edasilükkamine isegi lühikeseks ajaks võib selle väärtuse ära võtta. Seetõttu nõuab internetile juurdepääsu blokeerimine või veebisisu eemaldamine õigusraamistikku, „tagades nii range kontrolli keeldude ulatuse üle kui ka tõhusa kohtuliku kontrolli, et vältida võimu kuritarvitamist. [...] Sellega seoses on sellise meetme kohtulik kontroll, mis põhineb konkureerivate huvide kaalumisel ja mille eesmärk on saavutada nende vahel tasakaal, mõeldamatu ilma raamistikuta, millega kehtestatakse täpsed ja konkreetsed eeskirjad sõnavabaduse ennetuslike piirangute kohaldamise kohta.“[27](#)

Nagu märgitud, on Euroopa Inimõiguste Kohus pidanud tõlgendama ka ajakirjandusliku sisu kustutamist internetist. Asjas Wegrzynowski ja Smolczewski vs. Poola rõhutas kohus, et internetiarhiividel on oluline roll uudiste ja informatsiooni säilitamisel ja kättesaadavaks tegemisel. Ka märgitud lahendist tuleneb, et kuigi meedia esmaülesanne demokraatias on olla valvekoer, on tal ka teisene funktsioon: talletada ning teha avalikele arhiividele kättesaadavaks uudislööd, mis on eelnevalt avalikult kajastatud.[28](#)

- [1](#)EIK, 5493/72, Handyside vs. Suurbritannia, 07.12.1976, p 49.
- [2](#)Esemeline kaitseala hõlmab ka „muud informatsiooni“, mis viitab sellele, et väljendus peab sisaldama informatsiooni ehk teisisõnu, kui ideedes, arvamustes, veendumustes informatsiooni ei ole, siis see väljendusvabaduse kaitse alla justkui ei kuuluks. Selline tõlgendus oleks ilmselt liialt kitsendav, sest jätaks välja mitmed väljendusvormid, muljed ja hinnangud, mille informatiivsus on ebaselge, või ideed ja arvamused, mille informatiivsus võib ilmnedas alles tulevikus, ning jätab ka selgusetuks, kes ja kuidas informatiivsust hindab. Põhiõiguste esemelise kaitseala määratlemisel tuleb lähtuda laiendava tõlgendamise põhimõttest. Asjakohane on märkida, et EIÕK ja ELPH viitavad „teabele“, mitte informatsioonile. Vt ka Maruste, R., Turk, K. Paragrahv 45. – Madise, Ü. (toim). et al. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2020, p 11.
- [3](#)Euroopa Inimõiguste Kohus on teabe kohta täpsustanud, et selle all tuleb mõista avalikkusele põhjendatult huvi pakkuvat informatsiooni (EIK, 37374/05,

Társaság a Szabadságjogokért vs. Ungari, 14.04.2009, p 26), kultuurilist, kunstilist ja meelelahutuslikku teavet (EIK, 23883/06, Khurshid Mustafa ja Tarzibachi vs. Rootsi, 16.03.2009), ärilist ja kaubanduslikku teavet (EIK, 10572/83, Markt intern Verlag GmbH vs. Saksamaa, 20.11.1989, p 26) ning igasuguseid andmeid.

- [4](#) EIK, 5493/72, Handyside vs. Suurbritannia, 07.12.1976, p 49.
- [5](#) EIK, 39288/98, Association Ekin vs. Prantsusmaa, 17.07.2001.
- [6](#) EIK, 64659/09, Delfi AS vs. Eesti, 16.06.2015.
- [7](#) Recommendation to human rights for Internet users. Committee of Ministers. 16.04.2014. CM/Rec(2014)6.
- [8](#) EIK, 3111/10, Ahmet Yıldırım vs. Türgi, 18.12.2012, p 48; EIK, 3002/03, Times Newspapers Ltd (nr 1 ja 2) vs. Ühendkuningriik, 10.03.2009, p 27.
- [9](#) EIK, 33014/05, Editorial Board of Pravoye Delo ja Shtekel vs. Ukraina, 07.02.2018, p-d 63–64.
- [10](#) Maruste, Turk, p 11.
- [11](#) Näiteks Euroopa Komisjon andis 2017. aasta septembri teatises võitluse kohta ebaseadusliku veebisisuga lubaduse jälgida ebaseadusliku veebisisuga võitlemisel tehtavaid edusamme ning hinnata, kas ebaseadusliku veebisisu kiireks ja ennetavaks tuvastamiseks ja kõrvaldamiseks on vaja võtta lisameetmeid, mis võivad hõlmata muu hulgas kehtivat õigusraamistikku täiendavaid seadusandlikke meetmeid. Sellest ajast alates on Euroopa Liidu seadusloome võitluses õigusvastase internetisisuga olnud aktiivne.
- [12](#) Belgia Esindajatekoda. Belgia põhiseadus. Jaanuar 2009. Artikkel 25. – http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/GrondwetUK.pdf (13.09.2021).
- [13](#) Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee 840. ministrite asetäitjate kohtumisel vastu võetud deklaratsiooni suhtlemisvabaduse kohta internetis, vastu võetud 28. mail 2003.
- [14](#) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 08.06.2000 direktiiv nr 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (e-kaubanduse direktiiv).
- [15](#) Infoühiskonna teenuse seadus. – RT I, 22.06.2021, 14; Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus. – RT I, 12.12.2018, 3.
- [16](#) Ministrite Komitee soovitus liikmesriikidele seoses interneti teenuse vahendajate rollide ja vasuttusega. 07.03.2018. CM/Rec(2018)2.
- [17](#) Vt 28. mail 2003 Euroopa Nõukogu ministrite komitee 840. ministrite asetäitjate kohtumisel vastu võetud deklaratsiooni suhtlemisvabaduse kohta

internetis; samuti Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu 8. juuni 2000 direktiivi nr 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (e-kaubanduse direktiiv), artikkel 15 (üldise jälgimiskohustuse puudumine).

- [18](#)EK, C-70/10, Scarlet Extended SA vs. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM), ECLI:EU:C:2011:771; EK, C-360/10, Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) vs. Netlog NV, ECLI:EU:C:2012:85.
- [19](#)EIK, 64569/09, Delfi AS vs. Eesti, 16.06.2015; EIK, 22947/13, Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete ja Index.hu Zrt vs. Ungari, 02.02.2016; EIK, 74742/14 M, Pihl vs. Rootsi, 07.02.2017.
- [20](#)EIK, 64569/09, Delfi AS vs. Eesti, 16.06.2015.
- [21](#)EIK, 22947/13, Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete ja Index.hu Zrt vs. Ungari, 02.02.2016.
- [22](#)Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele. Euroopa Komisjon. 28.09.2017. COM(2017)555. – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52017DC0555> (18.10.2021).
- [23](#)Ibid.
- [24](#)See põhimõte on sätestatud nii Euroopa Liidu (nt e-kaubanduse direktiivis) kui ka Euroopa Nõukogu mitmes soovitus, nt ministrite komitee soovitus liikmesriikidele seoses interneti teenuse vahendajate rollide ja vastutusega. 07.03.2018. CM/Rec(2018)2.
- [25](#)Mitmed riigid on võtnud vastu seadusi, mis puudutavad kahjuliku internetisisu levikut. Näiteks Saksamaa võttis vastu sotsiaalvõrgustikes õiguste teostamist käsitleva seaduse (NetzDG) aastal 2017. Selle seaduse kohaselt peavad veebiplatvormid, millel on Saksamaal rohkem kui kaks miljonit registreeritud kasutajat, eemaldama „ilmselgelt ebaseadusliku“ sisu 24 tunni jooksul alates teate või kaebuse saamisest ning kõrvaldama kogu muu „ebaseadusliku“ sisu seitsme päeva jooksul alates teatamisest. Ebaseadusliku sisu all on mõeldud internetisisu, mis on vastuolus Saksamaa kriminaalkodeksi konkreetsete elementidega, nagu holokausti eitamine ja vaenuõhutus. Nõuete täitmata jätmisega kaasneb kuni 50 miljoni euro suurune trahv. Seadus on pälvinud märkimisväärselt kriitikat, kuna see piirab väljendusvabadust.
- [26](#)Ministrite komitee soovitus liikmesriikidele seoses vaba, piiriülese informatsiooni liikumisega Internetis. 01.04.2015. CM/Rec(2015)6.
- [27](#)EIK, 3111/10, Yildirim vs. Türgi, 18.03.2013.

- [28](#)EIK, 33846/07, Wegrzynowski ja Smolczewski vs. Poola, 16.10.2013. Ka Riigikohus on leidnud, et artikli eemaldamine ei ole proportsionaalne meede, kui hagiavaldusest ei nähtu, nagu koosneks kogu artikkel ainult valedest faktiväidetest ja kohatutest väärtushinnangutest (vt RKTk, 3-2-1-147-16, 08.02.2017).